

AZ AUTOMATIKUS ADÓÜGYI INFORMÁCIÓCSERE ALKALMAZÁSA MAGYARORSZÁGON

Jogi eszközök és a kapott információk felhasználásának lehetőségei

VARGA Erzsébet
megbízott oktató (PPKE JÁK)

Az automatikus információcsere jelenleg az információcsere leghatékonyabb formájának tartják, tekintettel arra, hogy a nemzetközi adóelkerülés ellen csak az automatikus információcsere segítségével lehet hatékonyan fellépni. Az automatikus információcsere gyakorlata rövid múltra tekint vissza, azonban az automatikus információcsere tárgyát képező adatok köre egyre bővül. Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy milyen jogi eszközök alapján lehetséges ma az automatikus adóügyi információcsere Magyarországon, és milyen gyakorlati felhasználása lehet az adatszolgáltatás során kapott adatoknak.

1. Az automatikus információcsere elhelyezése az információcsere egyéb eszközei között

A nemzetközi gyakorlat az adóügyi információcsere három formáját ismeri, a megkeresésre történő, a spontán és az automatikus információcsere. Az automatikus információcsere jelenleg az információcsere leghatékonyabb formájának tartják, mivel a nemzetközi adóelkerülés elleni fellépést az információcsere egyéb módoszataihoz képest jóval hatékonyabban szolgálja. Mielőtt az automatikus információcsere eszközrendszerét bemutatjuk, érdemes az szembeállítani az információcsere egyéb formáival.

A megkeresésre történő információcsere esetén az egyik állam illetékes hatósága, a megkereső hatóság az előtte folyamatban lévő eljáráshoz kapcsolódóan kér információt egy másik állam hatóságától, a megkeresett hatóságtól. Ez az

információcsere hagyományos eszköze, a legtöbb kettős adóztatási egyezmény és adóügyi információcsere egyezmény erre teremt lehetőséget. Az információcsere ezen formája az automatikus információcseréhez képest korlátozott, mert feltételezi, hogy a megkereső hatóság előzetes ismeretekkel rendelkezzen az adózóról és annak más országbeli jövedelmeiről.

A spontán információcsere segítségével az egyik állam adóhatósága eseti jelleggel, nem rendszeresen a másik állam adóhatóságának úgy továbbíthat előreláthatóan fontos információkat, hogy azokat a másik adóhatóság előzetesen nem kérte.¹ Ez olyankor fordulhat elő, ha az egyik állam hatósága az adóellenőrzés során olyan információkat szerez be, melyek más állambeli adó megkerülésének gyanúját vetik fel, vagy ha az adózó más állambeli kedvezményekre hivatkozással kerüli el saját államában az adókötelezettséget, és az adóhatóság meg kíván bizonyosodni a kedvezmények feltételeiről. A spontán információcsere az adóhatósági alkalmazottak aktív szerepvállalását igényli és nagyban függ attól, hogy az adóhatóságok hogyan képesek azonosítani a másik állam számára jelentőséggel bíró információkat.² A spontán információcsere egyedi esetekben kerül alkalmazásra, ezért az automatikus információcserével ellentétben a globális adóelkerülés megakadályozására nem alkalmas.³ A spontán információcsere azonban jól kiegészítheti az automatikus információcserét, ha az automatikusan szolgáltatott adatok elemzése folytán olyan új információk jutnak az adóhatóság tudomására, melyek alapot teremthetnek a spontán információcserére.

Az automatikus információcsere a nemzetközi adóelkerülés visszaszorítására válaszként született. Automatikus információcsere keretében az adott jövedelmekről rutinszerűen, rendszeres időközönként, külön megkeresés nélkül kerül sor adattovábbításra.⁴ Az automatikus adatátadás eleinte a visszatérő jelleggel jelentkező pénzügyi tranzakciókra vonatkozott (például kamat, osztalék, árfolyamnyereség, jogdíj-kifizetések), azonban ma már az információk egyre szélesebb körére terjed ki (vállalkozások transzferár adatai, pénzmosási információk). Az automatikus információcsere fontos előnye, hogy

¹ *Manual on the Implementation of Exchange of Information for Tax Purposes*, II. Modul a spontán információcseréről; OECD, 2006.

² VARGA Bernadett: Nemzetközi információcsere az adójogban. *Polgári jogi dolgozatok*, 2014/1. 339., http://epa.oszk.hu/02600/02687/00006/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2014_338-348.pdf

³ SIKLÓSINÉ ANTAL Gyöngyi: A nemzetközi adóelkerülés elleni küzdelem, az adóügyi információcsere. *Adó Online*, 2013. június 20.

⁴ *Manual on the Implementation of Exchange of Information for Tax Purposes*. III. Modul az automatikus információcseréről; OECD, 2006.

az alkalmazásával olyan adóelkerülési helyzetek is észlelhetők, amelyekről az adóhatóságok korábban semmilyen információval nem rendelkeztek, így szóba sem kerülhetett a másik állam adóhatóságának a megkeresése. Az automatikus információcsere egyben elrettentő hatású is lehet, mivel arra ösztönzi az adózókat, hogy megfelelően teljesítsék bejelentési és adófizetési kötelezettségeiket. Az automatikus információcsere keretében kapott adatok a kockázatelemzés, adóellenőrzés során is felhasználhatók, de segíthetik az adóbevallások elkészítését is olyan esetekben, ahol az adóhatóság szolgáltatott adatokat alapul veszi az adózók adóbevallásainak előkészítése során.⁵

A továbbiakban az egyes adatkategóriák szerint vizsgáljuk meg, hogy milyen jogalapon kerülhet sor az automatikus információcserére Magyarországon.

2. A magánszemélyek jövedelmeire vonatkozó adatok automatikus cseréje

2.1. Megtakarítási Irányelv

Az automatikus adóügyi információcsere első, általános jellegű alkalmazását a megtakarításokról szóló 2003/48/EK irányelv⁶ (*Megtakarítási Irányelv*) tette lehetővé, mely 2005. július 1-jei hatállyal vezette be a magánszemélyek kamatjövedelme tekintetében az automatikus információcserét az Európai Unió tagállamai között. Az Irányelv főszabályként automatikus adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő a forrásország, vagyis a kamatkifizetés állama részére.⁷ Ennek megfelelően egy másik tagállamban illetőséggel rendelkező magánszemély magyarországi kamatjövedelme tekintetében – elsőként a 2005-ös adóév vonatkozásában – Magyarország is adatot szolgáltatott a magánszemély illetősége szerinti tagállamnak, hogy az illetőség államában az adókötelezettségek teljesítését ezzel elősegítsék.

A Megtakarítási Irányelv hatálya rendkívül szűknek bizonyult, hiszen csak a magánszemélyek kamatjövedelmére vonatkozó információk cseréjét tette lehetővé. Az automatikus információcsere uniós lehetőségeinek bőví-

⁵ OECD: Automatic Exchange of Information, What it is, How it works, Benefits, What remains to be done. 23/7/2012., 19.

⁶ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról, HL L 157, 2003.6.26.

⁷ BÉKÉS Balázs: *Közvetlen adózás az Európai Unióban*. Doktori értekezés, Budapest, PPKÉ JÁK Doktori Iskola, 2013. 75.

tésével a Megtakarítási Irányelv rendelkezéseit átemelték a Közigazgatási Együtműködési Irányelvbe, és a Megtakarítási Irányelvet 2016. január 1-jével hatályon kívül helyezték. Az automatikus információcsere a kamatjövdelemek körében tehát továbbra is fennáll, de a 2016-os adóévtől a Közigazgatási Együtműködési Irányelv keretei között.

2.2. Közigazgatási Együtműködési Irányelv

Az EU 2011-ben fogadta el az adózás területén történő közigazgatási együtműködésről szóló 2011/16/EU irányelvet⁸ (*Közigazgatási Együtműködési Irányelv vagy DAC*), mely fokozatosan, egyre szélesebb körben kívánt lehetőséget teremteni az automatikus információcserére. A DAC 2015-től az automatikus információcserét öt jövedelemtípusra terjesztette ki: munkaviszonyból származó jövedelem, igazgatósági tiszteletdíj, életbiztosítási termékekből származó jövedelem, nyugdíj és ingatlanból származó jövedelem.

Az információátadásra évente legalább egyszer, az adóév végétől számított hat hónapon belül kerül sor, a Bizottság által elfogadott, egységes számítógépes formátum⁹ használatával. A tagállamok közötti viszonylatban a Közigazgatási Együtműködési Irányelvet ‘minimum sztenderd’-nek kell tekinteni.¹⁰ A Közigazgatási Együtműködési Irányelvnél szélesebb körű kölcsönös együtműködést biztosító szabályok továbbra is alkalmazandók, ilyenkor a tagállamok szabadon dönthetnek a kedvezőbb jogi eszköz használata mellett. A gyakorlatban a Közigazgatási Együtműködési Irányelv legtöbbször megelőzi a többi jogi eszközt.¹¹

A Közigazgatási Együtműködési Irányelv szabályait az adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együtműködés egyes szabályairól szóló 2013. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Aktv.) ültette át a hazai jogba, a szabályok 2013. január 1-jével léptek hatályba. Az automatikus információcserében résztvevő, hatáskörrel rendelkező magyar hatóság a NAV

⁸ A Tanács 2011/16/EU irányelve az adózás területén történő közigazgatási együtműködésről és a 77/799/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 64, 2011.3.11.

⁹ Az adatátadási formátum az ún. FISC 153-as formátum, amelyet az uniós tagállamok 2008-tól alkalmaznak és az OECD által kifejlesztett *Standard Transmission Formaton (STE)* alapszik.

¹⁰ Ben J. M. TERRA – Peter J. WATTEL: *European Tax Law*. Alphen aan den Rijn, Wolters Kluwer, 2012. 419.

¹¹ Xavier OBERSON: *International Exchange of Information in Tax Matters, Towards Global Transparency*. Cheltenham, Edward Elgar, 2015. 117.

Központi Kapcsolattartó Irodája, mely automatikus információcsere keretében továbbítja más tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága részére a Közigazgatási Együttműködési Irányelvben meghatározott jövedelem adatokat. A gyakorlatban az adóhatóság 2015. július 1-je óta a munkavállalásból, az igazgatósági tagságból, az életbiztosítási termékekből, a nyugdíjból és az ingatlanhasznosításból származó jövedelmekről szolgáltat információt, és a magyar illetőségű adózók vonatkozásában megkapja ezeket az adatokat más tagállamok adóhatóságától.

3. A pénzügyi számlainformációk automatikus cseréje

Az automatikus információcsere kiterjesztését az a felismerés segítette, hogy a pénzügyi intézmények számára többnyire rendelkezésre állnak azok az információk, melyek az adókötelezettség megállapítása szempontjából az adóhatóságok számára is lényegesek. E felismerés alapján az automatikus információcsere kibővítésre került a pénzügyi számlainformációk körére, és a pénzügyi intézmények jelentős szerepet játszanak az információcsere megvalósításában.

3.1. FATCA

A pénzügyi számlainformációk cseréjének első átfogó eszközeként 2010-ben az USA bevezette a Külföldi Számlák Adómegfeleléséről Szóló Törvényt (*FATCA*).¹² A FATCA értelmében a külföldi pénzügyi intézményeknek azonosítaniuk kell az ügyfeleiket és éves rendszerességgel jelenteniük kell az amerikai adóhatóság felé az amerikai érdekeltségű számlatulajdonosokat. A FATCA közel 150 000 pénzügyi szervezetet érint világszerte: a hitelintézetek mellett többek között befektetési vállalatokat, alapkezelőket és biztosítókat.

A FATCA elsődleges célja az amerikai állampolgárok adóelkerülésének megakadályozása. A FATCA szabályainak való megfeleléshez az amerikai érdekeltségű ügyfelekkel rendelkező külföldi pénzügyi intézmények éves rendszerességgel jelentést tesznek az amerikai adóhatóságnak az amerikai számlatulajdonos ügyfeleik nevééről, lakcíméről és adóazonosító számáról, számlaszámáról, a számla egyenlegéről vagy értékéről, valamint a számán jóváírt bruttó bevételekről és számláról teljesített bruttó készpénzfelvételekről vagy kifizetésekről.

¹² Angolul: *Foreign Account Taxpayer Compliance Act*.

Ha a külföldi pénzügyi intézmény nem működik együtt az amerikai adóhatósággal, akkor a hozzá – akár amerikai állampolgár, akár nem amerikai állampolgár számlájára – fizetett amerikai forrású jövedelmekből 30%-os forrásadó levonási kötelezettsége keletkezik. A forrásadóköteles kifizetések körébe tartozik minden olyan kamat (beleértve bármely eredeti kibocsátásból származó kedvezményt), osztalék, bérleti díj, fizetés, bér, prémium, járadék, kompenzáció, jutalom, tiszteletdíj, fix vagy meghatározható éves vagy időszakos nyereség, profit és bevétel, amely egyesült államokbeli forrásból származik. A forrásadó levonási kötelezettség alól csak nagyon szűk körben lehet felmentés, ennek érdekében a FATCA szabályozása meghatározza a ‘mentesített haszonhúzó’ és az ‘együttműködőnek tekintendő külföldi pénzügyi intézmény’ fogalmát.¹³

A külföldi pénzügyi intézmények a jelentési kötelezettséget az eredeti szabályozás alapján közvetlenül teljesítenék az amerikai adóhatóság számára. A FATCA szabályainak való megfelelés nagy anyagi és adminisztrációs terheket jelent, ezért mára minden európai uniós tagállam elkötelezte magát ún. kormányközi megállapodások (*IGA, intergovernmental agreements*) kötése mellett. A kormányközi megállapodások keretében nem a pénzügyi intézmények, hanem az adott állam illetékes hatósága továbbítja automatikus információcsere keretében az intézményektől beérkezett adatokat az amerikai adóhatóság részére. Így az intézményeknek nem kell külön-külön megállapodást kötniük az amerikai adóhatósággal, továbbá az Egyesült Államok is vállalja viszonyosság alapján a partnersországban illetőséggel rendelkező személyek bankszámláival kapcsolatos adatátadást.

A FATCA szerinti adatszolgáltatásban Magyarország is aktívan részt vesz. Az Egyesült Államok és Magyarország közötti információcsere tartalmi elemeit kétoldalú megállapodás rendezi, mely a kölcsönösséget feltételező IGA 1 Modellnek megfelelően született. A megállapodást a 2014. évi XIX. törvény¹⁴ (*FATCA Megállapodás*) hirdette ki.

A jogalkotó egyúttal megteremtette a megállapodás gyakorlati működéséhez szükséges hazai jogi kereteket. Az Egyesült Államoknak jelentendő számlák azonosítása érdekében az érintett magyar pénzügyi intézmények átvilágítási eljárást folytatnak le, és jelentik a kötelező adatokat az adóhatóság felé. Az adóhatóság évente egyszer, minden év szeptember 30-áig továbbítja a pénzügyi

¹³ OBERSON i. m. 154.

¹⁴ A Magyarország Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a nemzetközi adóügyi megfelelés előmozdításáról és a FATCA szabályozás végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről, valamint az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2014. évi XIX. törvény.

számlainformációkat, köztük az osztalék- és kamatjövedelem-adatokat. Az automatikus információcsere a 2014. adóévre vonatkozó adatok tekintetében történt első átadás óta folyamatos. Az adóhatóság nemcsak adatokat továbbít, hanem a kölcsönösség alapján fogadja is az Egyesült Államokból érkező, magyar illetőségű adózókat érintő adatokat.

3.2. Multilaterális Egyezmény

A pénzügyi számlainformációk automatikus cseréjére vonatkozó másik lényeges jogi eszköz az OECD által kidolgozott multilaterális megállapodás. A globális adóelkerülés megjelenésével egyre inkább felvetődött annak a gondolata, hogy a kétoldalú megállapodások mellett multilaterális összefogásra van szükség a nemzetközi adóelkerülés visszaszorítására. A nemzetközi adóügyi konfliktusok ugyanis nem korlátozódtak pusztán két ország viszonyára, hanem kiterjedt, világszintű méreteket öltöttek. A két államon túlnyúló gazdasági kapcsolatokkal és adóelkerüléssel szemben a kétoldalú egyezmények már nem bizonyultak hatékony eszköznek.

Az Adóügyekben történő kölcsönös adminisztratív segítségnyújtásról szóló egyezmény (a továbbiakban: Multilaterális Egyezmény) megalkotása ennek feloldására született. A Multilaterális Egyezmény jogi természetét tekintve egy többoldalú nemzetközi szerződés, melyet az Európa Tanács az OECD-vel közösen dolgozott ki, és 1988. januárjában nyitott meg aláírásra a résztvevő államok részére. Az eredeti megállapodás 1995. április 1-jén lépett hatályba. A nemzetközi fejlemények hatására 2010-ben változtatásokat hajtottak végre az Egyezményben,¹⁵ ezek 2011 júniusában léptek hatályba.

A Multilaterális Egyezmény az adóügyi információcsere széles kereteit biztosítja, az automatikus információcsere mellett az információcsere egyéb módzatait is tartalmazza. A Multilaterális Egyezmény hatálya bármely személyre¹⁶ és valamennyi adónemre kiterjed. Többek között a Multilaterális Egyezményt kell alkalmazni a jövedelem- vagy nyereségadókra; a tőkenyereség-adókra; a vagyoadókra; a kötelező társadalombiztosítási járulékokra; az ingatlan-, az öröklési- és az ajándékozási adókra; a fogyasztási adókra, a gépjárműveket és egyéb ingókat terhelő adókra, függetlenül attól, hogy azokat a központi kor-

¹⁵ Az adóügyekben történő kölcsönös adminisztratív segítségnyújtásról szóló Egyezményt módosító Jegyzőkönyv, OECD, 2011.

¹⁶ Multilaterális Egyezmény, 1. cikk, 3. bekezdés.

mányzat vagy valamely helyi hatóság vezette be.¹⁷ A vámok kivételesen nem tartoznak a Multilaterális Egyezmény hatálya alá.

A Multilaterális Egyezmény által biztosított automatikus információcsere alapján két vagy több fél, kölcsönös megállapodásban meghatározott eljárás szerint cserélhet automatikusan információt.¹⁸ A Multilaterális Egyezmény az együttműködés részletszabályait (például az átadásra kerülő konkrét adatok), az adóigazgatási, technikai követelményeket (eljárási határidők, adatformátum, adatközlés eszközei stb.) nem tartalmazza, ehhez az illetékes hatóságok között létrejött előzetes megállapodás szükséges, melyben rögzítik az egyezmény végrehajtásának módját.¹⁹

A végrehajtás ezen részletszabályait az OECD által kidolgozott, a pénzügyi számlák jelentésére és átvilágítására vonatkozó közös jelentéstételi sztenderd (*CRS, Common Reporting Standard, Közös Jelentéstételi Sztenderd*), és az ahhoz szorosan kapcsolódó Illetékes Hatóságok Közötti Megállapodás Modellje (*CAA Modell, Competent Authority Agreement*) hivatott biztosítani.

A CRS megalkotása azon a felismerésen alapult, hogy a hatékony adóügyi információcsere megvalósulásához szükség van általános sztenderdekre, amelyek betartása valamennyi államot kötelez. A pénzügyi számlákra vonatkozó automatikus információcsere alapvető eleme a pénzügyi intézmények által követendő közös információs sztenderd, amely biztosítja, hogy valamennyi résztvevő ország ugyanazon típusú információhoz jusson hozzá.

A hatékony információcsere érdekében a jelentésköteles információk köre tágan került meghatározásra: kiterjed a kamatra, az osztaléokra, a számlaegyenlegre vagy számlaértékre, bizonyos biztosítási termékekből származó jövedelemre, pénzügyi eszközökből származó bevételekre és egyéb, a számlán tartott eszközökből származó jövedelemre vagy a számlán bonyolított kifizetésekre.²⁰ A jelentési kötelezettség nemcsak a magánszemélyek, hanem a közbeiktatott jogi szervezetek vagy jogi konstrukciók (például *trustok, árnyéktársaságok*) számláira is vonatkozik, ezzel is korlátozva a visszaélési lehetőségeket. A jelentési kötelezettség által érintett pénzügyi intézmények alatt nemcsak a bankokat, hanem a letétkezelő intézményeket, a betéti intézményeket, a befektetési intézményeket, a kollektív befektetési eszközöket és meghatározott biztosító társaságokat is érteni kell, kivéve, ha az adóelkerülési kockázat alacsony.

¹⁷ Multilaterális Egyezmény, 2. cikk.

¹⁸ Multilaterális Egyezmény, 6. cikk.

¹⁹ Multilaterális Egyezmény, 24. cikk.

²⁰ OECD, Standard AEOI, Bevezetés, 20. pont.

Az automatikus információcsere érdekében a CRS a pénzügyi intézmények számára részletes átvilágítási szabályokat ír elő. Az átvilágítás nyújt segítséget a jelentendő számlák és számlatulajdonosok azonosításában, valamint a jelentésköteles információk beszerzésében.²¹ Az átvilágítási kötelezettség kapcsán különbség van a magánszemélyek számlái (egyéni számlák) és a jogi személyek számlái (jogalanyi számlák) átvilágítása között. Továbbá a CRS különbséget tesz a meglévő számlák és az új számlák között, tekintettel arra, hogy a meglévő számlák esetén az adatok beszerzése jóval nehezebb és költségesebb.²²

Az OECD sztenderd magában foglal egy sémát az információcsere adatbiztonsági és titokvédelmi vonatkozásainak számítástechnikai kezelésére, így különösen az adattovábbításra és a titkosításra.²³

A CRS értelmében²⁴ a jelentéstételi kötelezettség valamennyi jelentésköteles számla esetében az alábbi információkra terjed ki:²⁵

- a jelentésköteles magánszemély számlatulajdonos neve, lakcíme, adóazonosító jele, születési helye és ideje; jogi személy számlatulajdonos esetén a jogi személy neve, címe és adóazonosító száma, valamint a jelentésköteles tulajdonos(ok) neve, lakcíme, adóazonosító jele, születési helye és ideje;
- a számla száma;
- a jelentő pénzügyi intézmény neve és azonosító száma (ha értelmezhető);
- a számlaegyenleg vagy számlaérték az érintett naptári év utolsó napján vagy más jelentéstételi időszak utolsó napján, vagy ha a számlát az érintett időszakban megszüntették, a megszűnés napján;
- letétkezelői számlák esetében a *(i)* teljes bruttó kamat, a teljes bruttó osztalék, és a számlán tartott eszközök vonatkozásában keletkező teljes bruttó egyéb jövedelem összege, és *(ii)* az pénzügyi eszközök eladásából vagy visszaváltásából származó teljes bruttó bevétel;
- bármely betéti számla esetében a számlára fizetett vagy jóváírt kamat teljes bruttó összege az adott naptári évben vagy egyéb megfelelő jelentéstételi időszakban; és

²¹ OECD, Standard AEOI, Bevezetés, 10. pont.

²² OECD, Standard AEOI, Bevezetés, 21. pont.

²³ OECD, Standard AEOI, Bevezetés, 13. pont.

²⁴ CRS I. része.

²⁵ ÖRY Tamás: A pénzügyi számlákat érintő átvilágítás és adatszolgáltatás. *Adó Online*, 2015. szeptember 23.

- az előző két pontban nem említett bármely más számla esetében a számlatulajdonos részére történő kifizetés vagy jóváírás bruttó összege az adott naptári évben vagy más megfelelő jelentéstételi időszakban.

A CRS tehát meghatározza az automatikus információcsere tárgyát képező adatokat és az azok beszerzéséhez szükséges eljárást. Az adóhatóságok közötti együttműködés részleteinek megállapítását egy további megállapodás, a CAA Modell kívánja rendezni, mely megteremti a kapcsolatot az automatikus információcserére lehetőséget adó nemzetközi szerződés (jelen esetben a Multilaterális Egyezmény, de lehet más nemzetközi egyezmény is) és a CRS között.²⁶ A CAA meghatározza a szerződő államok közötti automatikus információcsere módozatait.

A CAA Modell első része rögzíti az egyes fogalmakat (például illetékes hatóság az egyes résztvevő országokban, pénzügyi intézmény, jelentő pénzügyi intézmény, jelentendő számla, adószám stb.). A második rész meghatározza az információcserével érintett adatkört. A 3. rész az információcsere idejét és módját szabályozza, míg a 4. rész az országok adatcserét érintő együttműködését írja elő (például értesítési kötelezettség hibás információ esetén). Az 5. rész adatvédelmi szabályokat tartalmaz, a 6. rész a CAA értelmezésével kapcsolatos problémák rendezésére, míg a 7. rész a CAA szabályainak megsértése, illetve annak felmondása esetére határoz meg normákat.

A CAA Modell 2. cikke szerint valamennyi illetékes hatóságnak – összhangban az irányadó nemzetközi jogi eszköz rendelkezéseivel és a CRS jelentéstételi és átvilágítási szabályaival – éves szinten, automatikusan kell információt cserélnie a másik állam illetékes hatóságával. A jelentésköteles információk köre a CRS-ben rögzített szabályok szerint alakul. Ezeket az információkat az érintett naptári év végét követő kilenc hónapon belül kell átadni.

A rendszer működése a következő:²⁷ a jelentésköteles információkat a pénzügyi intézmény gyűjti össze az adózótól. Ezt követően jelenti a külföldi illetőségű adózó személyazonosságára, valamint a részére történő kifizetésre vonatkozó információkat a forrásország (kifizetés adóhatósága) adóhatósága felé. A forrásország adóhatósága az adatokat ellenőrzi, összesíti és országonként kötegel. Az így összesített információkat az adatok védelme érdekében kódolással titkosítja és továbbítja az külföldi államok adóhatóságai részére. A

²⁶ OECD Kommentár a CAA-hoz, 1. pont, ad 1).

²⁷ Ld. <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/automatic-exchange-of-information-report.pdf>

külföldi – illetőség szerinti – állam adóhatósága fogadja az adatokat és feloldja a titkosítást. A lényeges információkat automatizált vagy manuális eljárással betáplálják és összekapcsolják a már rendelkezésre álló adóügyi adatokkal. Ha a betöltés automatizált eljárással történik, de az adószabályoknak nem-megfelelés esélye áll fenn, további manuális adatfeldolgozás lehet szükséges, és a küldő állam adóhatóságát meg lehet keresni további információk szolgáltatása érdekében. Az információkat kockázatelemzés céljára fel lehet használni.

Magyarország 2013. november 12-én írta alá a Multilaterális Egyezményt és annak jegyzőkönyvét. A megállapodás hazánk vonatkozásában 2015. január 1-jén lépett hatályba.²⁸ Hazánk kötelezettséget vállalt továbbá a CRS és a CAA alkalmazására is, a vonatkozó hazai szabályokat a 2015. évi CXC. törvény²⁹ iktatta be a belső jogba.

A kötelezettségvállalás teljesítése érdekében Magyarország 2016. január 1-jéig kialakította a CAA által érintett számlák azonosítására vonatkozó eljárásokat.³⁰ A pénzügyi számlainformációk első küldésére 2017 szeptemberében került sor az újonnan nyitott bankszámlák, illetve a nagyobb értékű már fennálló bankszámlák vonatkozásában. A fennmaradó számlákról Magyarország 2018-ban továbbít először adatokat.

3.3. DAC 2

Az automatikus adóügyi információcsere harmadik lehetőségét (jogalapját) a pénzügyi bankszámlainformációk tekintetében a Közigazgatási Együttműködési Irányelv jelenti. Az automatikus adóügyi információcsere e lehetőségére a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus

²⁸ Magyarországon kihirdette az adóügyekben történő kölcsönös adminisztratív segítségnyújtásról szóló Egyezmény és az adóügyekben történő kölcsönös adminisztratív segítségnyújtásról szóló Egyezményt módosító Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2014. évi XLII. törvény.

²⁹ A pénzügyi számlákkal kapcsolatos információk automatikus cseréjéről szóló, illetékes hatóságok közötti többoldalú Megállapodás kihirdetéséről szóló 2015. évi CXC. törvény.

³⁰ A CRS és a CAA kihirdetésével összefüggésben 2016. január 1-jétől változtak az Aktv. szabályai. Az adatszolgáltatás teljesítésének módját, illetve a további szabályokat az Aktv. 43/G–43/L. §-ai határozzák meg. Az Aktv. új rendelkezései alapján a Jelentő Magyar Pénzügyi Intézménynek e minőségét annak keletkezésétől számított 15 napon belül be kell jelentenie az adóhatósághoz. Az 'első bejelentésre' speciális szabály vonatkozott, ugyanis a bejelentést 2016. február 15-éig kellett teljesíteni az adóhatóság felé. A Nem Jelentő Magyar Pénzügyi Intézménynek is be kell jelentenie e minőségét, illetve a bejelentésben meg kell jelölnie e minősége jogcímét. A Nem Jelentő Magyar Pénzügyi Intézmények bejelentésére ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a Jelentő Magyar Pénzügyi Intézményekre.

információcsere tekintetében történő módosításáról szóló 2014/107/EU tanácsi irányelve³¹ (DAC 2) teremtett lehetőséget. A tagállamoknak 2015. december 31-éig kellett az új szabályokat a nemzeti jogrendbe átültetni, és a szabályok a 2016. január 1-jétől kezdődő adómegállapítási időszakokra kerülnek alkalmazásra.

A DAC 2 értelmében minden tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága automatikus információcsere keretében információt szolgáltat más tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai számára a 2016. január 1-jével kezdődő adómegállapítási időszakok tekintetében, az adatszolgáltatási kötelezettség alá tartozó számlákra vonatkozóan.³² Az adatszolgáltatás körébe tartozó adatok lényegében megegyeznek azzal, amelyet a Multilaterális Egyezmény tartalmaz.

A DAC 2 alapján az adatátadásra évente egyszer, a naptári évet (vagy más adatszolgáltatási időszakot) követő kilenc hónapon belül kerül sor. A tagállamoknak 2015. július 31-éig kellett a Bizottságnak eljuttatniuk azon szervezetek és számlák jegyzékét, amelyeket adatszolgáltatásra nem kötelezett pénzügyi intézményként, illetve adatszolgáltatási kötelezettség alá nem tartozó számlaként kell kezelni. Minden tagállam tájékoztatja továbbá a Bizottságot, ha e tekintetben bármilyen változás történik. A Bizottság az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzéteszi és – szükség esetén – frissíti a kapott információk alapján összeállított listát. Az első adatátadásra 2017. szeptember 30-áig került sor.

A Közigazgatási Együttműködési Irányelv új szabályainak megfelelő rendelkezéseket az Aktv. 2015-ös módosítása³³ ültette be a hazai jogba. A törvény-módosítás alapján az érintett pénzügyi intézményeknek 2016. december 31-éig, illetve 2017. december 31-éig kellett az átvilágítási kötelezettséget teljesíteni az előírt pénzügyi számlák esetében. A pénzügyi intézmények 2016. január 1-jétől gyűjtötték a magánszemélyekre és a jogi személyekre vonatkozóan, hogy azokat 2017-től továbbíthassák az adóhatóság felé.

³¹ A Tanács 2014/107/EU irányelve a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról, HL L 359/1, 2014.12.16.

³² DAC I. és II. melléklet.

³³ 2015. évi CXCVII. törvény az adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés egyes szabályairól szóló 2013. évi XXXVII. törvény és egyes törvények módosításáról.

4. Az adómegállapítási határozatok automatikus cseréje

A multinacionális vállalkozások összetett nemzetközi adóstruktúráik alátámasztására gyakran veszik igénybe a számos ország által alkalmazott feltételes adómegállapítás vagy előzetes ármegállapítás jogintézményét. Ezek keretében az illetékes hatóság számára előzetesen feltárják a megvalósítani kívánt struktúrát, ügyletet, tényállást, és ennek adójogi minősítését kérik az illetékes hatóságtól. A minősítés a hatóságot a későbbiekben köti, ha a tényállásban nem következik be lényeges változás.

A feltételes adómegállapítási és az előzetes ármegállapítási határozatok rendszerint egy adott állam adószabályainak alkalmazását (például adókedvezmények igénybe vételének lehetőségét) erősítik meg, de hátrányosan érinthetnek a struktúrával érintett más államokat, és az adóalap-erőzítőt segíthetik. Ez a felismerés vezette a BEPS-projekt résztvevőit is arra, hogy javaslatot tegyenek az adómegállapítási határozatok nemzetközi cseréjére. A 2015 decemberében az 5. Akcióterv keretében közzétett információcsere spontán módon javasolja a résztvevő államok között a feltételes adómegállapítási és az előzetes ármegállapítási határozatokra irányuló információcserét, ugyanakkor jelentős lendületet adott az Európai Unió számára az automatikus információcsere e területre történő kiterjesztésére.³⁴

³⁴ Az 5. projekt a káros adózási magatartások elleni hatékonyabb fellépéssel foglalkozik. Ez a témakör szorosan kapcsolódik az információcsere témaköréhez. Az OECD egyrészt azt vizsgálja, hogy az egyes országokban alkalmazott adókedvezmények vezethetnek-e káros adózási gyakorlatokhoz. Ha igen, az átláthatóság biztosítása elsődleges szempont: olyan információcsere-szabályokat kell bevezetni, melyek kedvezőtlené teszik az adózóknak a jövedelmek káros adózási gyakorlatokat alkalmazó államokba történő átcsoportosítását. Az átláthatóságot segítheti az adóhatóságok közötti bizonyos esetekben kötelező, spontán információcsere az adózók részére a kedvezményes adóztatási szabályokkal kapcsolatban kiadott adómegállapítási kérelmekről. Az akcióterv szerint a *ruling* kifejezés magában foglalja a feltételes adómegállapítási kérelmeket és a szokásos piaci ár területen kiadott szokásos piaci ármegállapítási kérelmeket is. Az információcsere egy előre meghatározott eljárás keretében kerülne sor. Az átadásra kerülő információk körét úgy kell meghatározni, hogy az adózó ne tudja a szabályozást kijátszani. Az OECD javaslatot tesz az alkalmazandó határidőkre, az adóhatóságok közötti visszajelzésre és a viszonyosságra, valamint az adózókra vonatkozó bizalmas információk védelmére.

4.1. DAC 3

A Tanács 2015 decemberében fogadta el a Közigazgatási Együttműködési Irányelv újabb módosítását,³⁵ mely kiterjeszti az automatikus információcsere körét a feltételes adómegállapítási és az előzetes ármegeállapítási határozatokra vonatkozó információkra. A módosítás DAC 3 elnevezéssel került be a köztudatba, az abban foglaltakat 2017. január 1-jétől alkalmazzák a tagállamok. A módosítás nemzeti jogba ültetését 2016. december 31-éig kellett elvégezniük a tagállamoknak.³⁶

A módosítás alapján a tagállamok kötelesek automatikus információcsere keretében egymást értesíteni a határon átnyúló ügyleteket érintő feltételes adómegeállapítási határozatokról (*ruling*), továbbá az előzetes ármegeállapításokról (*advanced price agreements, APA*). A kiterjesztés oka, hogy az egyes befektetési struktúrák alacsony adómértéket használó tagállamban való alkalmazása és az erre a struktúrára kiadott, az adóhatóságokra kötelező erejű döntések más tagállamban alacsonyabb mértékű adóztatáshoz vezetnek, amely belső piaci adóalap-eróziót eredményez. Ennek elkerülésére szolgál az információcsere.

A módosítás határon átnyúló ügyleteket érintő feltételes adómegeállapításként³⁷ határozza meg azt a megállapodást, közleményt vagy hasonló jellegű aktust, melyet a tagállam vagy annak területi vagy közigazgatási alegységének kormányzati szerve, illetve az adóhatóság bocsát ki és tagállami adószabály magyarázatára vagy alkalmazására szolgál. A fogalmi meghatározás körébe tartozik, ha a döntés a határon átnyúló gazdasági tevékenység telephelykeletkeztető hatásának kérdését érinti, és ha a döntésre az ügyletet, a telephelyet keletkeztető tevékenységet vagy a tevékenység időtartamára kiterjedő adómegeállapítási időszakra vonatkozó adóbevallás benyújtását megelőzően kerül sor. Hazai viszonylatban ebbe a körbe a feltételes adómegeállapítási határozatok tartoznak, a jogintézmény 1996 óta elérhető a magyar jogban. A feltételes adómegeállapítás célja, hogy az adózó által előadott tényállást előzetesen minősítse és a kapcsolódó adókötelezettségeket vagy annak hiányát megállapítsa a hatályos jogszabályi rendelkezések figyelembevételével.³⁸ A kiadmányozott

³⁵ A Tanács 2015/2376 Irányelve a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról, HL L 332, 2015.12.18.

³⁶ ÖRY Tamás: Automatikus adóügyi információcsere az Európai Unióban. *Adó Online*, 2015. május 21.

³⁷ DAC, 3. cikk 14. pont.

³⁸ SZABÓ Ildikó: *A feltételes adómegeállapítás hazai és nemzetközi szabályozása*. Budapest, Wolters Kluwer, 2017.

döntés kizárólag az adózó által előadott konkrét jogügyletre vonatkozik, és az adóhatóság a tényállás változatlansága esetén köti.

Előzetes ármegállapításnak azt a megállapodást, közleményt vagy hasonló jellegű aktust tekinti a módosítás, melyet a tagállam vagy annak területi vagy közigazgatási alegységének kormányzati szerve, illetve az adóhatóság bocsát ki kapcsolt vállalkozások határon átnyúló ügyleteit megelőzően, és amelyek az ügyletek szokásos piaci árának meghatározására szolgáló kritériumokat, illetve a nyereség telephely részére történő allokációjának meghatározását tartalmazzák.³⁹ Hazai viszonylatban ebbe a körbe a szokásos piaci ármegállapítási határozatok tartoznak, melyek célja a kapcsolt vállalkozások közötti ügyletek minősítése.

A módosítás alapján a tagállamok automatikus információcsere keretében értesítik a többi tagállamot és az Európai Bizottságot a határon átnyúló ügyletekre vonatkozó feltételes adó- és előzetes ármegállapításokkal kapcsolatos információkról. A tagállamok a 2016. december 31-étől kibocsátott, módosított, hatályában meghosszabbított adómegállapításokról, valamint visszaható hatállyal a 2017. január 1-jét megelőző öt évre visszamenően, azaz 2012-től kiadott, módosított vagy meghosszabbított, 2014. január 1-jén még érvényes adómegállapítások adatairól kell információt továbbítaniuk.⁴⁰ Az információkat azon naptári félév végét követő három hónapon belül kell közölni, amelyikben a feltételes adómegállapítást vagy előzetes ármegállapítást kibocsátották, módosították vagy meghosszabbították, a visszamenőleges információk esetén pedig 2018. január 1. előtt. A továbbítandó adatok különösen a következők:

- az adózó azonosító adatai (az adózót is magába foglaló társaságcsoporthoz azonosító adatait is ideértve);
- az adómegállapítás típusa, érvényességi ideje, ügyleti értéke;
- a feltételes adó- és az előzetes ármegállapítására vonatkozó döntés tartalma a gazdasági tevékenység és az ügylet(ek) leírásával;
- a szokásos piaci ár, illetve árképzés módszerének meghatározása érdekében felhasznált kritériumok leírása;
- a döntéssel közvetlen vagy közvetett módon érintett tagállam meghatározása;
- a döntéssel közvetlen vagy közvetett módon a másik tagállamban érintett természetes személyen kívüli bármely személy megnevezése.⁴¹

³⁹ DAC, 3. cikk 15. pont.

⁴⁰ A Bizottság eredeti javaslata tíz évre visszamenőleg tervezte az információk kiadását, de ezt a tagállamok nem fogadták el.

⁴¹ ÖRY (2015a) i. m.

Amint azt a fenti lista mutatja, az információcsere tárgyát a határozat lényegi elemei képezik. Ha a kapott információk alapján az érintett tagállam további információkat kíván beszerezni az adott határozatról, az abban vázolt adóstruktúráról, akkor további információt kérhet a küldő államtól az adóalap megfelelő megállapítása érdekében.

5. Az országokénti jelentések automatikus cseréje

Az OECD BEPS projekt nemcsak az adómegállapítási határozatok cseréje, hanem a transzferár-dokumentációk adattovábbítása terén is jelentős hatást gyakorolt az automatikus adóügyi információcsere nemzetközi és az európai uniós fejlődésére. Az OECD BEPS 13. Akcióterve a transzferárképzés átláthatóságának biztosítása érdekében egységes transzferár-dokumentáció bevezetésére és annak országok közötti megosztására tett javaslatot.

Az OECD egy háromszintű transzferár dokumentáció elkészítését javasolta, amely egy főnyilvántartásból (*Master file*), egy ország specifikus nyilvántartásból (*Local file*) és egy adatszolgáltatásra vonatkozó, ún. *country-by-country* jelentésből (*CbC jelentés*) áll. Míg az első két elem⁴² az uniós gyakorlatban ismert, a CbC jelentés újdonságot vezetett be a szabályozásba.⁴³ A CbC jelentés az egyes csoportvállalatok vonatkozásában országoként tünteti fel – különösen – a tevékenységre, az adózás előtti eredményre, az árbevételre vonatkozó adatokat kapcsolt fél és független fél szerinti bontásban, továbbá az alkalmazotti létszámra, a tőkehelyzetre (jegyzett tőke és eredménytartalék) és eszközállományra stb. vonatkozó információkat. A CbC jelentés beadására főszabályként az anyavállalat köteles, de egy erre kijelölt csoportvállalat a kötelezettséget átvállalhatja. A nyilvántartásokat a benyújtás helye szerinti adóhatóságok automatikusan megosztják azon országok adóhatóságaival, ahol

⁴² A főnyilvántartás tartalma: a vállalatcsoport általános bemutatása, a csoport öt legjelentősebb termékére, szolgáltatására vonatkozó értéklánc ismertetése, az egyes csoportvállalatok értékteremtéséhez való hozzájárulását bemutató funkcionális elemzés, a csoporton belüli finanszírozási tevékenység bemutatása, az immateriális javak fejlesztésére, tulajdonlására és kiaknázására vonatkozó általános stratégia, hatósági adómegállapításokra és az APA-ra vonatkozó információk stb. Az országspecifikus nyilvántartás tartalma: a helyi társaság leírása (például vezetőségi struktúra, cégcsoport ábra, üzleti stratégia, a jelenlegi vagy a közelmúltban végrehajtott üzleti tevékenység átstrukturálására vagy immateriális javak transzferére vonatkozó információk, főbb versenytársak stb.), a kapcsolt felekkel folytatott ügyletek leírása, funkcionális és gazdasági elemzés stb.

⁴³ CZÉKUS Ábel: Országokénti jelentések cseréje az adóügyi átláthatóság növelése érdekében. *Adó szaklap*, 2017/6.

az egyes csoportvállalatok jelen vannak. A transzferár-dokumentációk tekintetében ezzel megvalósul az automatikus információcsere. A CbC jelentésre vonatkozó szabályokat az OECD a nagyobb kockázatot jelentő multinacionális vállalatokra kívánja alkalmazni, vagyis azon vállalatcsoportokra, amelyeknél az előző üzleti évben a csoportszinten konszolidált éves árbevétel eléri vagy meghaladja a 750 millió eurót.

5.1. DAC 4

A BEPS-projekt hatására az Európai Unió bevezette az országokénti jelentések automatikus cseréjét a tagállamok közötti viszonylatban. Az információcsere szabályait a Közigazgatási Együttműködési Irányelv tartalmazza, melynek kapcsolódó módosítását 2016. május 25-én fogadta el a Tanács.⁴⁴ A módosítást szokás *DAC 4* kifejezéssel illetni. A DAC 4 többnyire az OECD által kidolgozott sztenderdet követi, attól – az uniós sajátosságokra tekintettel – csak néhány kérdésben tér el. A DAC 4 rendelkezéseit 2017. június 5-éig kellett átültetni a belső jogba, az országokénti jelentéstétel először a 2016. pénzügyi évre vonatkozik.

Az országokénti jelentés készítésére az uniós szabályozás alapján is az a multinacionális vállalatcsoport kötelezett, aminek az adatszolgáltatási pénzügyi évet megelőző pénzügyi évben a konszolidált bevétele eléri a 750 millió eurót. A jelentés benyújtására főszabályként ez esetben is a multinacionális vállalatcsoport végső anyavállalata kötelezett. Speciális uniós szabály, hogy ha az anyavállalat nem tesz országokénti jelentést, akkor lehetőség van arra, hogy egy uniós csoporttag teljesítse az adatszolgáltatási kötelezettséget a többi uniós csoporttag helyett is. Továbbá, ha a multinacionális vállalatcsoport végső anyavállalata az EU-n kívüli illetőségű, így nehézséget okoz az országokénti jelentéshez szükséges információk beszerzése, az uniós csoporttag ‘nem teljes körű’ jelentést nyújthat be, feltéve, hogy az illetősége szerinti tagállamot erről tájékoztatja. A tagállam adott esetben szankciót alkalmazhat és tájékoztatja a többi tagállamot a hiányos információszolgáltatásról.

Az illetékes hatóságok automatikusan kicserélik az országokénti jelentésben szereplő adatokat az érintett többi tagállam adóhatóságával. A 2016-os év tekintetében 18, minden további év vonatkozásában pedig 15 hónap áll az adóhatóságok rendelkezésére a jelentések automatikus kicserélésére.

⁴⁴ A Tanács 2016/881/EU irányelve a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról, HL L 146, 2016.05.25.

5.2. Az országokénti jelentések cseréjéről szóló multilaterális megállapodás

A DAC 4 az unió tagállamok viszonylatában teszi lehetővé és kötelezővé a transzferár-adatok automatikus cseréjét, azonban az információcsere ma már az Európai Unió kívüli államok tekintetében is érvényesül. Magyarország 2016 decemberében csatlakozott az OECD által kidolgozott, az országokénti jelentések cseréjéről szóló, illetékes hatóságok közötti multilaterális megállapodáshoz (*CbC Megállapodás*), mely mindezt lehetővé teszi. A CbC Megállapodás egy olyan többoldalú nemzetközi szerződés, mely alapján a részes felek vállalják, hogy egymás között automatikus információcsere útján, évente kölcsönösen kicserélik az illetékességi területükön működő multinacionális vállalatoktól kapott országokénti jelentéseket. Az információcsere feltétele, hogy az információcsereben részes felek megfelelő adatvédelmi rendszerrel és informatikai hálózattal rendelkezzenek, ez teszi ugyanis lehetővé a hatékony automatikus információcsere.

A jelentéstétel a BEPS-projekt nyomán kiterjed többek között az árbevétel összegére, az adózás előtti eredményre, a fizetett nyereségadóra, az esedékes nyereségadóra, a jegyzett tőkére, a felhalmozott nyereségre, az alkalmazottak számára és a pénzeszköz-egyenértékeseken kívüli tárgyi eszközökre vonatkozó összesített információkra. Az adatszolgáltatás ez esetben is kizárólag az adóelkerülés szempontjából kockázatos, legalább 750 millió euró konszolidált árbevétellel rendelkező multinacionális vállalkozásokra vonatkozik.

2017 decemberéig a CbC Megállapodáshoz majdnem hetven ország csatlakozott, köztük Ausztria, Svájc, Japán, Kína, India és Kanada, valamint számos adóparadicsom. A megállapodást hazánk is aláírta és az országokénti jelentések cseréjéről szóló illetékes hatóságok közötti multilaterális Megállapodás kihirdetéséről szóló 2017. évi XCI. törvény keretében kihirdette. Az országokénti jelentések cseréje ezáltal nemcsak az unió tagállamok vonatkozásában, de harmadik országok tekintetében is megvalósul.

6. A pénzmosási adatok cseréje

6.1. DAC 5

A Közigazgatási Együttműködési Irányelv legutóbbi módosításának célja, hogy biztosítsa a tagállami adóhatóságok számára a hozzáférést a pénzmosási szabályozás keretében rendelkezésre álló információkhoz. Ez lehetővé teszi

többek között annak ellenőrzését, hogy a pénzügyi intézmények megfelelően teljesítik-e az átvilágítási kötelezettséget és az ahhoz kapcsolódó adatszolgáltatást.⁴⁵ A pénzmossási információkhoz való hozzáféréssel az adóhatóság számára elérhetővé válnak a tényleges tulajdonos (haszonhúzó) személyére vonatkozó információk. A vonatkozó szabályokat a tagállamoknak 2017. december 31-éig kellett elfogadniuk.

7. Hazai gyakorlati alkalmazás

Összefoglalva az előzőekben részletezett szabályokat, a magyar adóhatóság az alábbi táblázatban foglalt adatokról, az alábbi államoktól és az alább megjelölt időszakoktól kezdődően kap adatokat a magyar adózók vonatkozásában:

1. táblázat A Magyarországra automatikus információcsere keretében érkező adóügyi információk

Cserélt adat	Jogalap	Terület	Időszak
Magánszemélyek jövedelmei			
Kamat	Megtakarítási Irányelv	EU	2005–
	DAC	EU	2016–
Munkaviszony, vezető tisztségviselő, nyugdíj, ingatlan, biztosítás	DAC	EU	2014–
Pénzügyi számlainformációk	FATCA	USA	2014–
	DAC 2	EU	2016–
	Multilaterális Egyezmény	OECD	2016–
Feltételes adómegállapítás, előzetes ármegállapítás	DAC 3	EU	2012–
Országokénti jelentések	DAC 4	EU	2016–
	CbC Megállapodás	OECD	2016–
Pénzmossási adatok	DAC 5	EU	2018–

Forrás: saját szerkesztés

A kapott adatok felhasználása a sztenderdizált eljárások és az egységes adatformátum ellenére nem történhet további emberi beavatkozás nélkül. A forrásország adóhatóságától **érkező** adatokat elsőként fel kell oldani a titkosítás alól és tisztázni szükséges. A nyelvi különbségek miatt elírások, pontatlanságok lehetnek a forrásadatokban, emiatt az adózók beazonosítása nem minden

⁴⁵ ÖRY Tamás: Az Európai Unió adómegállapítási jogsegély irányelve. *Adó szaklap*, 2016/12–13.

esetben kézenfekvő. Az adatok felhasználhatósága érdekében a magyar fogadó hatóságnak számos teendője van, az automatizált eljárások mellett jelentős manuális beavatkozást igényelhet az adatok felhasználásra történő előkészítése. Ha ez a küldő állam hatóságának segítségével nélkül nem lehetséges, akkor fel kell venni a kapcsolatot a külföldi hatósággal a pontatlanságok tisztázása érdekében. A kapott adatok ezt követően lesznek alkalmasak az adóhatósági felhasználásra. Mivel a széles körű nemzetközi automatikus információcsere gyakorlata rövid múltra tekint vissza, ezért számos nehézség merült fel, de idővel az eljárások egyszerűsödnek és a nehézségek kiküszöbölhetők.

A magyar adózók számára lényeges kérdés, hogy miként használja fel az adóhatóság az automatikus információcsere keretében kapott, a fentiek szerint előkészített adatokat.

7.1. A kockázatelemzési eljárás

A jelenlegi jogszabályi környezet és a közelmúltban történt változások arra mutatnak, hogy a magyar adóhatóság kockázatelemzési eljárás keretében fogja elsősorban felhasználni az automatikus információcsere keretében kapott adatokat. A kockázatelemzési eljárás egy régóta fennálló jogintézmény, azonban a jogalkotó 2017 elejétől megújította az eljárás szabályait, ezzel is erősítve a kockázatelemzés szerepét az adóhatósági eljárásban.

A kockázatelemzés 2017. január 1-jén bevezetett szabályait a 2018. január 1-jétől alkalmazandó új adóigazgatási eljárás megerősítette. Ennek értelmében a kockázatelemzési eljárás az adókötelezettségek teljesítésével összefüggő kockázatok azonosítását, valamint az azonosított kockázatok fennállásának kizárását vagy megállapítását célozza. A kockázatelemzés során az adóhatóság az adatok széles körét felhasználhatja, így valamennyi adóhatósági nyilvántartásban szereplő adatot, az adózó jogelődjénél, kapcsolt vállalkozásainál, valamint jelenlegi és korábbi szerződéses partnereinél végzett ellenőrzések és egyéb helyszíni cselekmények tapasztalatait is vizsgálhatja és összeveti a nyilvántartásaiban szereplő egyéb adatokkal. Az eljárás során az adóhatóságnak adatkérésre is lehetősége nyílik, ha a rendelkezésre álló adatok alapján adózói kockázat mutatkozik. A más hatóságoktól beszerzett adatok az adózók védelme érdekében célhoz kötötten használhatók fel, és ha a kockázatelemzés eredményeként az érintett adózó ellenőrzésre nem kerül kiválasztásra, akkor a beszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

A kockázatelemzési eljárás az adózók számára különféle következményekkel járhat. Az eljárás eredményeként az adóhatóság kizárja vagy megállapítja a kockázat fennállását, és ennek megfelelően teszi meg a további lépéseket. Ha a kockázat fennáll, az eljárás kimenetele háromféle lehet: 1. az adóhatóság az adózót ellenőrzésre választja ki, 2. támogató eljárást indít vagy 3. bűncselekmény megelőzése, az adott bűncselekmény felderítése, folytatásának megakadályozása érdekében tájékoztatja a nyomozó hatóságot.

Az automatikus információcsere keretében kapott adatok a kockázatelemzést azáltal szolgálják, hogy kontrolladatként felhasználhatók és összevethetők az adóhatóság nyilvántartásaiban szereplő egyéb adatokkal. Ha a kockázat feltehetően ellenőrzés lefolytatása nélkül is megszüntethető, akkor az adóhatóság támogató eljárást indíthat. Ha az adóhatóság jelentős kockázatot tár fel, akkor feltehetően az ellenőrzés elrendeléséről dönt.

7.2. Kis kockázattal bíró adózók

Ha az automatikus információcsere keretében kapott adatok alapján olyan hiányosságot, hibát tár fel az adóhatóság, amely az adózóval történő kapcsolatfelvétel révén megszüntethető, akkor az adóhatóság várhatóan támogató eljárás keretében igyekszik elhárítani a kockázatot. A támogató eljárás egy viszonylag új jogintézmény, erre 2017 óta van lehetőség. Az eljárásban az adózói részvétel önkéntes, ha az adózó közreműködik, az adóhatóság önellenőrzésre hívhatja fel az adózót vagy kapcsolatfelvételt kezdeményezhet a feltárt hibák szankciók nélküli orvoslása érdekében. A támogató eljárásban a cél a partneri viszony kialakítása és a jogkövető adózói magatartás erősítése.⁴⁶ A támogató eljárás eredményeként nemcsak a múltbéli hibák orvosolhatók, de a hibákat a jövőre nézve is ki lehet küszöbölni. Ha támogató eljárás eredménytelen, akkor az adózónál ellenőrzés indítható. Az ellenőrzés eredményeként már szankciók alkalmazására is sor kerül, feltéve, hogy az ellenőrzés megállapítással zárul.

Az automatikus információcsere keretében kapott információk segítségével a magánszemélyeknél előforduló kisebb összegű anomáliák esetén várható, hogy az adóhatóság a támogató eljárás eszközével fog élni. Ezt a közelmúlt gyakorlati tapasztalatai is alátámasztják: az adóhatóság 2017 során felhasználta a FATCA keretében kapott információkat kockázatelemzés céljára, és ezek eredményeként számos támogató eljárást indított az adatszolgáltatással érintett

⁴⁶ PÁSZTOR Krisztina: A támogató eljárás. *Adó szaklap*, 2017/5.

adózókkal szemben. Az adóhatóság az adatszolgáltatással érintett adózók 83%-ánál kezdeményezett eljárást, az adózók többsége kapcsolatba is lépett az adóhatósággal. A támogató eljárásban résztvevő adózók 40%-a nyújtott be önellenőrzést vagy pótolta elmulasztott bevallását. Az eljárások eredményeként az adózók nemcsak a FATCA adatszolgáltatással érintett (osztalék- és kamat-) jövedelmek vonatkozásában, hanem más jövedelmek (például ingatlan bérbeadása, egyéb jövedelmek) tekintetében is módosították érintett bevallásaikat.⁴⁷ Összességében elmondható, hogy a támogató eljárások szerepe várhatóan tovább nő a gyakorlatban az automatikus információcsere keretében beérkezett adatok felhasználása következtében.

7.3. Jelentős kockázattal bíró adózók

Ha az automatikus információcsere keretében kapott információk jelentősebb adózói kockázatra derítenek fényt, akkor az adóhatóság a kockázatelemzés eredményeként már nem támogató eljárást, hanem adóellenőrzést fog indítani, illetőleg büncselekmény gyanúja esetén értesíti a nyomozó hatóságot. Jelentős kockázatot tárhat fel az adóhatóság különösképpen az adómegállapítási határozatok vagy az országonkénti jelentések automatikus cseréje következményeként, hiszen ezek az adatok nagyobb eséllyel világhíthatnak rá nemzetközi adóelkerülési helyzetekre.

Az adóhatóság a külföldi hatóságoktól kapott országonkénti jelentéseket a transzferárazáshoz, az adóalap-erózióhoz és a nyereségátcsoportosításhoz kapcsolódó kockázatelemzési célra, valamint gazdasági és statisztikai elemzés céljára használhatja fel.⁴⁸ Speciális szabály, hogy az adóhatóság a szokásos piaci ár meghatározásával összefüggő megállapítását nem alapíthatja közvetlenül az automatikus információcsere keretében beérkezett adatokra, de az adatok alapján ellenőrzést indíthat és az ellenőrzés keretében megállapítást tehet. Ha tehát az adóhatóság jelentős kockázatot tár fel, akkor minden valószínűség szerint ellenőrzést fog indítani. Az ellenőrzés során az automatikus információcsere keretében kapott információk felhasználhatók.

⁴⁷ DORNER Barbara – FEKETE Szilvia – LANDSTOFF Angéla: Adóügyi automatikus információcsere. *Adóvilág*, 2017/11.

⁴⁸ CSABAI Róbert: Országonkénti jelentések készítése Magyarországon. *Adó szaklap*, 2017/8.